

EDITORIAL

Tu eres l'orgull del nostre Poble

"Tu eres l'orgull del nostre Poble" s'entona en la **Missa d'Infants** per a introduir la plegaria dirigida a la Mare de Deu. Ya fa temps que el nostre poble pareix que haja perdut l'orgull: orgull de ser valencià, orgull per conservar les seues tradicions sense dessubstanciar-les, orgull de la seua singularitat, orgull pel seu idioma...

No hi ha mes que participar un any darrere d'un altre i assistir als actes en honor a la **Mare de Deu dels Desamparats**, per a vore com va evolucionant la festa de la **Patrona principal del Regne**. Cada any la solemne Missa d'Infants es mes i mes en castella, es mes i mes en "nurmaltizat", i es menys i menys en llengua valenciana. L'esquisitea en que es celebra, el respecte per la llengua del poble, el respecte a la titular del patrocini regnicola, es pert entre missatges que, a l'evitar intencionadament usar la llengua valenciana, constitueixen un autentic despreci a una devocio que els reis, els papes i la gran majoria del poble valencià feu seua, i la feu **amparadora**. Al marge de troballes i d'aparicions, la devocio per la **Mare de Deu dels Desamparats** naixque de l'espontaneu recolzament del poble al pensament i l'actuacio d'un frare mercedari, fra **Gilbert Jofré**; i naixque per a presidir una gran obra, la de socorrer als necessitats (als "ignoscents, folls i orats"), i en ella es donava acollida als diferents, buscant ser consol dels

-¿I A MI QUI M'AMPARA, FILL,
QUAN ME CANVIEN EL NOM?
-MARE, YA SAPS QUE EL PARE
AJUDA A QUI S'AJUDA. ESTÀ EN
MANS DELS VALENCIANS.

afligits i ampar dels mes desvalguts. Voluntat que es concretà en la fundacio del primer hospital psiquiatric del mon, de la qual cosa se commemora enguany el sis cents aniversari.

Mai un nom ni una devocio han segut tan acceptats, mai un nom i una devocio han segut tan amats pels creyents valencians, ni han cobejat tan lloables accions d'assistencia i ampar. Pero tot arriba: arriba el censor, arriba l'inquisidor i arriben els coents; i lo indiscutit, lo validat documentalment i per segles de tradicio, ha de ser canviat. En la mateixa **Missa d'Infants** ya comença a sentir-se el "desemparatats" i el "emparar". I, còm no, en eixa televisio que nomes es valenciana de nom, sense rubor, sense sentiments usen eixe "nurmaltizat", en el qual nos ametralen, igual que durant tot l'any, a l'hora de retransmetre els actes d'eixe dia gran. Pero ahi no acaba tot, l'actual **Bancaja -en castellano, para mayor gloria del imperio-** naixcuda com a **Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Valencia** en 1878, precisament baix l'ampar de la **Mare de**

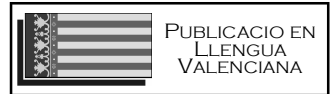
Deu dels Desamparats a qui tambe tenia com a patrona de la seua, llavors, magna obra, i l'image de la qual presidia mes d'una seu i sucursal, ara es una de les maximes promotores del "despreci": nomes s'ha d'acodir a la **Ronda a la Verge**, que tradicionalment organisa, per a comprovar eixa contribucio a la falsificacio i a la difusio de la mentira; nomes hem de fer-nos en algun dels programes de l'acte per a comprovar còm el nom de la Patrona es tergiversat, nos sentirem plens d'estupor en comprovar que fins al mateix **Himne de la Coronario**, aquell que escrivira **José Mª Juan García** i musicara **Lluís Romeu**, es manipulat. No els tremola el pols en l'afany de "nurmaltizar-ho" tot i de falsificar qualsevol senya identitaria valenciana i de l'idioma propi dels valencians.

De nou els valencians que no veuen en eixa celebracio mes que un acte folcloric, i, quan no, els arribats de fora, sense arrels en esta terra, pero politicament encimerats en llocs de decisio, son els manipuladors, per accio o per omissio, que, assistits i consentits per la curia eclesiastica ¿valenciana?, van minant l'orgull d'este poble, que cada vegada es menys poble valencià per a ser mes qualsevol altra cosa.

Ya ni tan sols esperem del nou arquebisbe una nova actitud que desmentixca eixa image d'una iglesia acomodada, mes predisposta a arrimar-se al poder que a servir als seus fidels

A pesar de tot, aquells que unixen la devocio a la seua valenciania, continuaran sentint orgull de poble en dirigir-se a la Mare de Deu baix l'angelical i profundissim titol i advocacio que representa ser **Mare de Desamparats**. I, independentment del credo particular de cada u, alguns nos mantindrem refractaris ad estes agressions, per a ser testimoni de la veritat a la vegada que veu de denuncia d'estes despersonalisadores manipulacions. Mai acceptarem ni nos sometrem a la falaç consigna de que "emparar" i "desemparats" son les formes correctes en valencià. ¡Mai!. Eixos termes formen part de l'idioma de laboratori construït i adequat per a convergir en l'atre idioma de l'imperi proyectat; no hi ha mes que llegir el **Privilegi real de Ferran II de Valencia**, el Catolic, que un 3 de juny de 1493, autorisava a la Confraria a intitular-se "de la Sagrada Verge Maria dels Innocents e dels Desamparats".

D'acort en eixe privilegi, d'acort en la tradicio del nostre poble i d'acort en com resa l'Himne de la Coronario, per sempre, ¡Salve, **Verge dels Desamparats!**

LA CITA

La patria valenciana
s'ampara baix ton mant..

De l'Himne de la Coronacio
de la Mare de Deu dels
Desamparats

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **TU ERES L'ORGULL DEL NOSTRE POBLE**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **EN EL CENTENARI DE L'EXPOSICIO REGIONAL DE 1909**
- 3
• FRUITES, VERDURES I HORTALICES (XXX): **PARLEM DE BLEDES**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **EXPOSICIO REGIONAL: HIMNE I JOCS FLORALS**
- 4
• PASSATEMS
- LLENGUA: **LA FEREN ELS ANGELS**
- **PATRONAGE DE LA MARE DE DEU DELS DESAMPARATS**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Ya sap que el "maig florit" es l'epoca del reviscolar de la Naturalea.

No nos desampare i aprofite part de les seues renovades forces per a fer algunes fotocopies d'est eixemplar i repartir-les entre amics i coneguts.

ACTIVITATS CULTURALS MAIG DE 2009

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Cardona Vives

C/ En mig, 23-9º-27ª. 12001 Castello
Tel. i Fax: 964 20 04 68
www.cardonavives.com

GAV (Grup d'Accio Valencianista)

C/ Pintor Gisbert, 17- baix. 46006 Valencia C.
Tel: 963 41 22 22 i 963 41 90 20

GCITS (Grup Cultural llicita "Tónico Sansano")

C/ José Santos Orts, 4 - baix. 03204 Elig
www.galeon.com/grupculturalillicita
Tel-fax: 966 67 5570

LRP (Lo Rat Penat)

C/ Trinquet de Cavallers, 9. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 09 92
www.loratpenat.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)

C/Avellanes 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

2 Maig (dissabte) 22:00h. Seu de Lo Rat Penat
DANSA de la SANTA CREU i CANT dels tradicionals "Mayos".

+Info: LRP

8, 15, 21 i 29 Maig 19:00 h. Aules de l'edifici Hucha-Caixa d'Aforros i Mont de Pietat de Castello Bancaixa (C/ d'En mig, cantó en el C/ Colón)

CURS: "Transformació i progrés de la societat valenciana en els alhors del s. XX"

Matrícula oberta.

+Info: **Cardona Vives**. Telefon (contestador) y fax : 964 20 04 68 (si deixeu un missatge en el contestador no oblideu dir el telefon de contacte)

• Relació de les sessions:

8 Maig (div): **Agusti Zagarés Romaguera**: "El valencianisme en els alhors del s.XX; un moviment cultural i polític".

15 Maig (div): **Juli Moreno Moreno**: "Gaetà Huguet, referent de la cultura valenciana de principis del s. XX".

21 Maig (dij): **Daniel Sala Giner**: "Precedents de l'exposició Regional de 1909. Les exposicions de 1868 i 1883".

29 Maig (div): **Juli Moreno Moreno**: "De l'ortografia del pare Fullana a les Normes d'El Puig"

Sopar de clausura

8 Maig (divendres) 20:30 Real Basílica de la ciutat de Valencia.

MISSA a la Mare de Deu dels Desamparats

+Info: LRP

Del **14 al 17 Maig**

Plaça de l'Arquebisbe de Valencia C.

XVIII FIRA DEL LLIBRE VALENCIÀ

+Info: RACV

(Continúa en la pàgina següent)

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de conte, en **Ruralcaixa**, es:

3082 1222 81 4622492421

FENT MEMORIA

M^aA.M.C.

En el centenari de l'Exposició Regional de 1909

El 22 de maig de 1909 s'inaugurava en Valencia la **Exposició Regional**, acontenyiment que marcà una fita sense parangó en el Regne de València, i que enguany complix el centenari de la seua celebració.

En aquella època la **Cambra de Comerç** de València no tenia la capacitat per a celebrar fires a on els empresaris, els industrials o els comerciants agrícoles se donaren cita i pogueren oferir els seus productes.

A la fi fon el **Ateneu Mercantil** qui canalisà l'iniciativa de celebrar un certamen-exposició, idea del seu president, **Tomas Trenor Palavicino**, verdader artífex i impulsor, al qual el rei posteriorment li otorgaria el títol de **Marques del Turia**. Ad este gran projecte s'adheriren les autoritats del **Cap i Casal**, les de **Alacant** i les de **Castello**, aixina com, en general, els diferents sectors de l'economia, que conformaven la societat valenciana de l'època. Igualment se feu extensiu a institucions estatals. L'implicació de tots en esta iniciativa fon fonamental per a completar l'enorme treball preparatori que havia de portar-la a terme. Participaren un total de 110 localitats, 289 empreses dels diferents sectors i institucions públiques i privades.

Durant els **set mesos** que durà la seua celebració (del 22 de maig al 22 de desembre), la capital del Regne lluí com un far de **puixança, creativitat i capacitat de gestió**. La societat valenciana tota conseguí donar a coneixer el seu potencial de projecció cap a l'exterior en benefici de l'agricultura, l'artesania, l'indústria, l'exportació, i de l'economia en general, però també de l'oci, el turisme i la cultura. Al temps es donaren a coneixer els importants **canvis tecnològics** que estaven produint-se en

els inicis del segle XX (avions, motors d'explosió, automòbils, el cinematògraf, càmeres de fotografiar, noves aplicacions agrícoles, etc.)

La gran aportació del **Ajuntament** va ser la reordenació urbanística de les rodalies i la cessió de l'espai que ocuparien les instal·lacions de l'Exposició. Se varen construir edificis com el **Palau de l'Agricultura**, el **Palau Municipal**, el **Assil de Lactància**,

el **Palau de Belles Arts** i la **Gran Pista**, una gran pista d'arena per a fer demostracions en calesses i tota classe de vehicles portats per cavalls; però lo més significatiu i emblemàtic seria el **Arc d'Entrada** a l'exposició. Hui es lamentable que la fastuositat arquitectònica de moltes d'estes construccions, exceptuant algun cas com el Pabelló Municipal, només quede en el recòrd de la fotografia.

El recinte de l'exposició el formaven, junt en la fira comercial, un centre d'exposicions d'art, un parc d'atraccions, palau de congressos, auditori de música, palau de l'òpera, casino de joc, estadi deportiu, museu de les ciències i la tècnica i, com a colofó, el **Pabelló Municipal**, centre d'exposicions de productes de tot el territori peninsular. L'esclat de la **guerra del Riff**, junt en unes atres

CARTELL DE L'EXPOSICIO

ARC D'ENTRADA

Parlem de bledes

Si estem en plena crisi econòmica i financera, res millor, mes adequat i barat, que preparar una bona caçola d'arròs en bledes per al dinar. Menjar bledes és sinònim de menjar de pobres, pero, a la vegada, també són molt agraïdes i saludables

La planta *Beta vulgaris*, pertany a la família de les **quenopodiacees** i és una varietat de la remolacha comuna, classificada també com *Beta chilensis*. S'emplea

com a **planta decorativa** en jardins per l'exuberant bellea de les seues fulles; cridanera i de fermosa compostura. Es compon d'una grossa penca blanca com la neu, envoltada de numerosos brots amples i carnosos en forma de costelles, que s'adornen en fulles grans i nervudes d'agressiu color vert que, en nàixer a mitat del mateix brot, li donen una magnífica presència que contrasta en tan humil hortalija. Es diu d'ella que, junt a la col llombarda, són les de més pobra categoria. Està considerada com a verdura ordinària, popular i molt econòmica, de consum familiar en la majoria dels pobles.

Després de bollida no té casi valors alimentaris interessants. No obstant, hi ha que destacar les seues **propietats laxants i refrescants**, aixina com el que siga un magnífic emolient. És, a pesar de lo que diguen, una excelent verdura per a **diferents guisos**, comparable als mateixos espinacs, de la qual s'aprofiten totes les seues fulles, be per a fer bollits, pastiços, en l'insuperable ya nomentat arròs en bledes, i fregides fins a bona part de la penca, en pinyonets i panses, seques com a guarnició... ¡Ché, qué bo! Además, no té desperdici, puix que fins les arrails de la planta, que tenen **continguts vitamínics A, B1, B2 i C**, aixina com **sals minerals**, en especial ferro, són recomanables després de ben bollides, per a persones nervioses i emotives. També són bones per a forrage i alimentació del ganado.

La bleda es cultiva en qualsevol lloc a on hi haja una humitat suficient, per tant en **regions plovedores o zones de rec**. No té problemes ni necessita atenció especial; inclús, independentment de que siga cultivada, ella per sí mateix naix, creix i mor de manera natural. En els mercats l'encontrém durant tot l'any i sempre a molt bon preu. Si un dia a la semana dinem arròs en bledes, segur que a la fi del més l'economia casolana ho notarà en positiu.

¿No serà qüestió de parlar en **Zapatero** i en la nova ministra **Salgado** per tal de que posen en marcha un estudi econòmic agrari de producció i consum de la bleda, a nivell nacional, viable per a l'eixida de la crisi actual? ¡Mira que estaria bo!

FENT MES MEMORIA

M^aA.M.C.

Exposicio Regional: l'Himne i els Jocs Florals

Un dels fets mes rellevants relacionats en l'Exposicio Regional fon la composico del **Himne de l'Exposicio**. **Tomas Trenor** encarregà la musica al mestre **Josep Serrano**, i la lletra a Teodor Llorente. Al remat seria **Maximilià Thous** qui acabaria escrivint-la, convertint la peça en tot un símbol.

L'acte d'inauguracio del certamen -d'una gran fastuositat- fon presidit pels reis. Despres dels enfervorits parlaments i en mig d'un aborronador silenci mes de 1.100 persones entre musics i massa coral iniciaren l'interpretacio d'aquella peça que arribà a emocionar als presents fins a l'extrem de que el mateix **Alfons XIII** demanà una segona interpretacio. Eixa peça pronte es convertiria en **Himne Regional**, solemne colofó de qualsevol event valencià.

Foren molts mes els actes culturals que, al fil de l'importancia d'est event, aprofitaren l'espectacularitat de les instalacions per a utilitzar-les com a escenari per a la seua celebracio; entre ells destaca la cita emblematica anual dels **Jocs Florals** que organisa **Lo Rat Penat** i que se celebrà en el Salo d'Actes del recint, contant en la presència de la Casa Real. La Regina d'aquella edicio fon l'Infanta **Mª Teresa de Borbo**, germana del rei Alfons XIII i **Ramon Andres Cabrelles** fon el poeta guanyador.

Casi com a colofó de l'Exposicio, el 14 de novembre, en la Gran Pista, i en un solemnisim acte, se coronà com a poeta llorejat a **Teodor Llorente**.

ACTIVITATS CULTURALS

MAIG DE 2009

(Ve de la pagina anterior)

16 Maig (dissabte) 20:30h Salo d'Actes de la RACV.

PRESENTACIO DEL LLIBRE: *L'idioma valencià vist per un profà en la matèria*, de **Francesc Blasco Urios**

+Info: **RACV**

24 Maig (dumenge) 12:00 h. Elig (Lloc per confirmar)

XXIX PALMES DORADES: Acte d'entrega d'estes distincions.

+Info: **GCITS**

25 Maig (dilluns) 20:00 h

Tetulies Lliteraries de Manises

CONFERENCIA: de **Baltasar Bueno Tárrega**

Tema i lloc per determinar

+Info: www.manisonline.com; tetuliesdemanses@ono.com

25 Maig (dilluns)

Inauguracio de la mostra grafica entorn a l'Exposicio Regional Valenciana 1909 i Nacional de 1910. Cicle de conferencies al voltant del tema (per determinar).

+Info: **RACV**

28 Maig (dijous) 20:00 h. Seu del GAV.

CONFERENCIA: **Pascual Martín Villalba**: "100 anys de l'Himne Regional".

+Info: **GAV**

Alvancem una activitat per al proxim mes

13 Juny (dissabte)

EXCURSIO: Novelda i Monover.

En Novelda està previst fer un recorregut pel centre de la localitat visitant la Casa Modernista, el Casino, Museu Arqueologic,...; i, en les afores, el Santuari de la Magdalena (en l'imatge).

En Monover visitarem la localitat i la Casa Museu Azorín.

Els interessats hauran de contactar en la nostra associacio abans del dia 6 de juny, ya que les places son llimitades.

+Info: **Rogle Constanti Llombart** (Vore requadro de mes avall)

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527

46002 Valencia ciutat

Telefon: 617 030 370

rogle@rogleconstantillombart.com

Rogle en Internet

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantillombart.com,

www.cardonavives.com, www.enkara.org

i www.pjvalencianista.org

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.	1. Lluent roig que circula per les venes i arteries del cos.	1.	-	A	-	-
	2. Porcio d'espart o d'una altra materia que servix per a escurar.	2.	-	E	-	-
	3. Transformar una substancia liquida en una massa solida i pastosa, en especial aquelles que contenen albumina, com la llet, l'ou, etc.	3.	-	-	-	L
	4. Que pesa poc. Agil, veloç.	4.	L	-	-	-
	5. Caixa o moble en caixons a on se poden guardar ordenadament les fiches.	5.	F	-	-	G
	6. Calor sofocant.	6.	-	A	-	-
	7. Home destre en l'equitacio; que cavalca.	7.	-	-	E	-
	8. Materia solida, llaugera, negra i molt combustible, que resulta de la combustio incompleta de la llenya o d'uns altres cossos organics.	8.	-	-	R	-
	9. Pobrea o minva d'alguna cosa.	9.	E	-	-	-
	10. Efecte que causa la llum alluminant un espai, de manera que se pot distinguir lo que n'hi ha en ell.	10.	-	L	-	-

LLEENDA

J.M.M.

La feren els angels

Conta la tradicio popular que estava el Pare Jofré molt content per que a fi havia conseguit que l'hospital pel qual tan treballara, estava en marcha i allí es donava atencio al pobres, als innocents i als folls. Pero la seua alegria es tornava preocupacio perque, encara que tenia clar que volia posar tan lloable obra baix la proteccio de la Mare de Deu, de la qual era gran devot, no trobava una advocacio que el satisfiera.

Buscava i buscava, fins que la resposta la trobà en el mateix poble, que entenenent allo com l'obra de caritat que era, començà a referir-se a l'hospital com el de "Nostra Dona Santa Maria dels Innocents". Pero eixa advocacio naixcuda del cor dels valencians no tenia una imatge en la que volere's reflexada, i això tambe era causa de preocupacio del nostre frare

mercedari. Un dia, mentres cavilava, se li presentaren a la porta de les dependencies hospitalaries tres pelegrins que sollicitaven acollida. Mentres compartia el dinar en aquells desconeguts, ixque el tema de l'imatge i ells s'oferiren a realitzar-la, sempre i quan en tres dies, i despres d'haver-los proporcionat el lloc i les ferramentes adequades, ningun entrara en el taller habilitat ni els molestara.

El menjar els el servien deixant-lo a la porta del taller, pero veyen esbalaits que es quedava per tocar, i sorpresos estaven de no escoltar ni el mes minim soroll en aquell obrador improvisat. El pare Jofré sabe aguardar i calmar els anims dels qui, mes exaltats i curiosos, volien entrar abans de que espirara el determini pactat i comprovar què

es lo que allí passava. Complida la tercera jornada, Gilabert Jofré es decidia a obrir, i en entrar descobri que l'estancia estava buida, no hi havia ningun. No s'explicaven per a on se'n podien haver anat, si l'única eixida del recint havia estat permanentment vigilada. Pero molt mes sorpresa i emocionat quedà en vore la maravillosa escultura que s'erigia damunt del banc de treball. Allí estava el sol de migdia, l'estrela del mati, l'imatge en el rostre mes dolç i bell que ningun haguera pogut imaginar. Els qui entraren en ell quedaren igual de sorpresos i tots saludaren en emocio la que molt pronte seria la reina dels valencians, la Verge amparadora, la Mare de Deu dels Desamparats.

Llengenda o no, diuen que tres angels baixaren del Cel per a esculpir l'imatge de la Patrona dels valencians.

Adaptacio de la versio del llibre *Al caliu de la Ilar de* Josefina Lázaro Cerdá

PATRONAGE DE LA MARE DE DEU DELS DESAMPARATS

Sant Jordi fon el patro del Regne de Valencia des de la Reconquista, a l'igual que ho fon dels altres territoris de la Corona d'Arago, pero rapidament la singularitat valenciana es manifestà tambe en els patronages de les ciutats i viles, aixina com del Regne, tal i com es comprova en el fet de que molt pronte Sant Vicent Martir -vinculat pel seu martiri a la ciutat de Valencia- fon declarat patro del Cap i Casal, aixina com que Sant Jordi compartí el patronage en la Mare de Deu d'El Puig des de 1238. A partir de 1594 Sant Vicent Ferrer substituirà a Sant Jordi en el patronage regnicola.

El fervor creixent a la Mare de Deu dels Desamparats feu que l'aspiracio general trobara a la fi resposta en ser declarada, per Lleo XIII, Patrona de la Ciutat de Valencia el 21 d'abril de 1885. Este titol es quedà curt perque la devocio s'estenia per tot arreu del Regne i Joan XXIII, a peticio dels valencians, la proclamà Patrona principal de la Regio Valenciana el 28 d'abril de 1961.

Solucio:	Verticals: 1. SEQÜESTRAR 2. ALGEPES
I RECORDA...	1. SANC 2. FREGALL 3. QUALLAR 4. LLAUGER 5. FICHER 6. BASCA 7. GINET 8. CARBO 9. ESCASSA 10. CLAROR

La primera paraula triada este mes es **seqüestrar**. L'accio i efecte de seqüestrar es **seqüestre**. **Seqüestrador** es la persona que du a terme el seqüestre.
 Nostra segona paraula es **algeps**. Un **algepsar** es el terreny a on abunda l'algeps. La **algepseria** pot ser una fabrica d'algeps, la tenda o el lloc a on se ven o una obra feta del mateix. Qui fabrica o ven l'algeps es el **algepser**.